

Novi doktorji znanosti

1. Mateja Pevec Rozman

rojena 1973 v Slovenj Gradcu. Leta 1991 zaključila srednjo ekonomsko šolo v Slovenj Gradcu. Diplomirala 1999 na Teološki fakulteti v Ljubljani. Doktorirala je 27. 2. 2007 s tezo z naslovom

Moralnost med etično skepso in vrlino : MacIntyrejev poskus utemeljitve etike

napisano pod mentorstvom dr. Antona Jamnika in somentorstvom dr. Antona Stresa. Trenutno deluje kot asistentka pri Katedri za filozofijo Teološke fakultete Univerze v Ljubljani.

POVZETEK

Naloga obravnava vprašanja s področja sodobne etike. Izhodišče je analiza sodobne družbene situacije in temeljnih vprašanj, ki se pojavljajo na etičnem področju. Gre za vprašanja individualizma, etične skepse, relativizma in proceduralne etike. V postmoderini prevladuje liberalistično stališče do vrednosti in moralnih načel. Na področju moderne moralne filozofije, ki je predstavljeno v drugem poglavju, se v novejšem času daje prednost osebni izbiri, ki temelji na iracionalnem, kar vodi v postopno izključevanje substancialnega gledanja na človeka in na njegove temeljne vrednote.

Znotraj postmoderne smo se vprašali, kako naj človek v tej situaciji živi in deluje in kakšno naj bi bilo dobro življenje. V iskanje odgovora na to vprašanje nas uvede tretje poglavje naloge, kjer obravnavam etiko vrline. Velik prispevek je v prizadevanju komunitarnega filozofa Alasdaira MacIntyreja, ki v znameniti knjigi *After virtue* utemeljuje etiko vrline, kar sem predstavila v četrtem delu naloge. Poseben poudarek daje pripadnosti skupnosti, tradiciji, vrlini in pravicam ter ugotavlja, da moralnosti brez pojmovanja človeka ni. V petem poglavju se soočimo z njegovim pojmovanjem tradicije, ki je nikjer ne definira nedvoumno.

V nadaljevanju naloge sem obravnavala vprašanje pravičnosti kot vrline in predstavila liberalni pogled na pravičnost filozofa Johna Rawlsa, ki meni, da pri moralnem delovanju ni toliko v ospredju vprašanje dobrega, temveč, katerim pravilom moramo slediti in zakaj. MacIntyre opozori na bistveno napako liberalnega pristopa, ki je v tem, da ne izhaja iz osebe, temveč da je vse usmerjeno na principe in standarde, ki vodijo človeško delovanje, pri čemer je pomen dobrega zanemarjen ali popolnoma prezrt. Tako skuša MacIntyrejev komunitarizem ponovno osmisлити vlogo skupnosti in opozoriti na pomen vezi med posamezniki.

Kritično oceno tega poskusa v zadnjem poglavju naloge dopolnim z vidikom interpersonalnosti, ker menim, da je skrajnost, v katero bi lahko zapadel komunitarizem, nevarna: premalo si namreč prizadeva, da bi se posameznik uveljavil kot oseba, ker daje prednost skupnosti.

MacIntyrejeva komunitarna etika je torej pogojena s kritiko liberalizma, njegov povratek k izvorom etike je poskus utemeljitve etike kot odgovor na sodobno prevlado etičnega relativizma in pretiranega individualizma, ki vodi v atomizacijo družbe. Komunitarizem je torej pomembna osvežitev, ki pa lahko resnično zaživi le ob upoštevanju personalistične alternative, ki poudarja vlogo in pomen človeka v vseh njegovih razsežnostih.

2. Blaž Jezeršek

rojen 1969 v Kranju. Srednješolsko izobraževanje je zaključil leta 1988 na Srednješolskem centru Škofja Loka. Diplomiral je leta 1996 na Teološki fakulteti v Ljubljani. Doktoriral je 5. 7. 2007 s tezo z naslovom

Zadržek različne vere pri sklepanju zakona med katoliško in muslimansko stranjo,

napisano pod mentorstvom dr. Boruta Koširja in somentorstvom dr. Draga Ocvirka. Trenutno deluje kot tajnik kardinala Franca Rodeta na Kongregaciji za ustanove posvečenega življenja in družbe apostolskega življenja v Vatikanu.

POVZETEK

Glavni namen pričujočega dela je bil slovenski javnosti predstaviti islamske regulative v zvezi z zakonom, pogoje, pod katerimi se zakon lahko sklene, temeljne postavke islamske družinske etike, družinske odnose in vlogo, ki jo imata mož in žena v življenju družine. Da bi lažje razumeli vlogo, ki jo v muslimanovem življenju igra verska zakonodaja in način, kako le-ta deluje, so v začetku prvega dela na kratko predstavljena dejstva v zvezi z ustanovitvijo in zgodnjim razvojem islama, tako pomembnim za oblikovanje islamskega pravnega sistema (šeriata). Podobno je nato prikazana še kratka zgodovina razvoja kanonske zakonodaje. Vpogled v proces formacije obeh pravnih sistemov nam da razumeti ključne razlike v pojmovanju oblasti in mesta, ki ga v življenju vernika zavzema versko pravo. Medtem ko kanonsko pravo predpostavlja tudi obstoj civilnega pravnega sistema, je bil šariat dolgo edini pravni sistem v islamskih državah in je posegal na vsa področja človekovega življenja, posebno še na področje družine in družinskih odnosov.

V drugem delu se pozornost usmeri na predpise v zvezi s sklepanjem zakona v obeh opazovanih pravnih sistemih. Razlike nam pokažejo, kako

pomembno vlogo pri sklepanju islamskega zakona igrata izvorni družini kontrahentov, saj v islamu porok proti volji in interesom širše družine tako rekoč ni. V večini primerov se namreč za veljavnost sklenitve zakona zahteva navzočnost nevestinega varuha, ki zastopa interese družine. Glavna razlika med islamskim in katoliškim pojmovanjem zakona se kaže v tem, kar Cerkev imenuje bistvene lastnosti zakona: enost in nerazveznost. Medtem ko katoliška Cerkev trdi, da te zahteve izhajajo iz naravnega zakona (*ius naturale*), islam zakon prej razume kot bilateralno pogodbo, ki za moškega ni ekskluzivna in jo je mogoče preklicati.

Tretji del nam ponuja vpogled v kanonskoppravne zakonske zadržke in jih primerja z zakonskimi zadržki v šeriatskem pravu. Medtem ko Cerkev z njimi skuša zagotavljati svobodno in premišljeno zakonsko privolitev ter varovati moralne vrednote v družbi, se šariat pri tem omejuje na prepovedane medosebne odnose, izhajajoče iz krvne sorodnosti, dojenja ipd.

Obe religiji poznata zadržek različne vere, katerega namen je zavarovati vero posameznika, ki bi v zakonu z drugače verujočim utegnila biti ogrožena. A taki zakoni so v posebnih situacijah vendarle mogoči. O teh govori zadnji del disertacije. Predstavljeni so dokumenti, ki so jih katoliška in druge Cerkve pripravile za pastoralne delavce, ki se srečujejo s tovrstnimi zakoni, pa tudi problemi, s katerimi se člani teh zakonov soočajo iz dneva v dan.

3. Maja Lopert

rojena 1966 v Murski Soboti. 1985 zaključila izobraževanje na Srednješolskem centru tehniško-pedagoških usmeritev (SCTPU) v Murski Soboti in sicer na naravoslovno-matematični smeri. Diplomirala 1992 iz tehnične fizike na Fakulteti za matematiko in fiziko v Ljubljani, leta 2002 pa še na Teološki fakulteti v Ljubljani. Doktorirala je 18. 7. 2007 s tezo z naslovom

Življenjska relevantna religije in institucija Cerkve

napisano pod mentorstvom dr. Vinka Potočnika. Trenutno imam v Avstriji status »neue Selbststaendige« (podobno statusu samostojnega kulturnega delavca v Sloveniji).

POVZETEK

V svoji disertaciji želim utemeljiti tezo, da sedanja »oblika« Cerkve za posredovanje krščanstva v sodobni kulturi ni najprimernejša. Obravnavam vprašanje povezave med tradicionalno institucionalno sociološko obliko Cerkve in kvaliteto religioznosti cerkvenih vernikov. Ali se torej dejstvo, da je krščanstvo vernikom katoliške Cerkve posredovano v okvi-

ru tradicionalne religiozne institucije, odraža na globini njihove religioznosti, in če je to res, kako? Kakšne so nujne predpostavke za uspešno religiozno socializacijo in kako so te predpostavke izpolnjene v instituciji Cerkve? Ali iz kulture izginja religioznost kot taka ali pa predvsem določena oblika religioznosti? Ali je kriza tradicionalnih religiozних institucij v sodobni družbi povezana s sodobno vrednoto odkrivanja in uveljavitve posameznikove osebne identitete? Kakšen je odnos med osebo in institucijo nasploh ter še posebej v Cerkvi? V disertaciji analiziram stanje religioznosti v sodobni kulturi. Krizo religiozних institucij povežem z vrednotami sodobne kulture. Odgovoriti poskušam na vprašanji, katere dileme so za religiozno institucijo značilne in kaj je tisto, kar je v instituciji Cerkve še posebej močno odločalo o tem, v katero smer bo potekal razvoj. Želim pokazati, kaj bi bilo potrebno v sedanjem načinu organizacije in delovanja Cerkve spremeniti, da bi lahko Cerkev bolj uspešno religiozno socializirala in odgovoriti na vprašanje, ali imajo religiozne institucije prihodnost.

4. Erika Prijatelj OSU

rojena 1972 v Ljubljani. Srednješolsko izobraževanje zaključila 1991 na Gimnaziji Bežigrad v Ljubljani. Diplomirala 2000 na Teološki fakulteti v Ljubljani. Doktorirala je 19. 11. 2007 s tezo z naslovom

Življenjska obdobja človeške osebe in njeno zorenje v veri v skladu s teorijo J. W. Fowlerja o stopnjah verovanja

napisano pod mentorstvom dr. Stanka Gerjolja. Trenutno deluje kot asistentka pri Katedri za oznanjevalno teologijo na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani.

POVZETEK

Človek je v vseh življenjskih obdobjih poklican k osebni rasti na psihični in religiozni ravni. V doktorski disertaciji smo se posvetili vprašanju psihološke dinamike rasti v veri tako, da smo jo opazovali od rojstva do smrti znotraj celostnega človekovega razvojnega procesa. Ugotovili smo, da posameznik zori konstruktivno, ko gre proti svojemu cilju, ki je ljubezen. Le-ta je vrhunec psiholoških ali tako imenovanih življenjskih moči in hkrati najbolj resničen obraz vere.

Naloga je razdeljena na dva glavna dela, ki skupaj sestavljata dvaindvajset poglavij. Prvi del obsega štirinajst poglavij in obravnava človekovo telesno, izvrševalno, individualno, psihospolno in psihosocialno identiteto. Prvih pet poglavij predstavlja bistvene značilnosti treh razvojnih

obdobji v otroštvu, dalje latence in mladostništva s posebnim poudarkom na razvoju človekovih psiholoških moči, kot so: upanje, volja, izpolnjevanje cilja, kompetentnost, zvestoba in ljubezen. Temu sledi šesto poglavje, ki omogoča razumevanje odraslosti z vidika nove konfiguracije človekove samopodobe, njene diferenciacije, integracije in konsolidacije, kar skupaj z znamenji človekovih življenjskih moči predstavlja v naši nalogi ključ za razumevanje psihološke dinamike odraslega človeka. S tega vidika je naslednjih sedem poglavij namenjenih študiju dvajsetih, tridesetih, štiridesetih, petdesetih, šestdesetih, sedemdesetih in osemdesetih let do smrti. Zadnje poglavje prvega dela naloge prikazuje povezanost zgoraj omenjenih identitet s psihološkimi močmi in sposobnostjo osmišljanja življenja.

Telesna, izvrševalna, individualna, psihospolna in psihosocialna entiteta sestavljajo celoto človeka šele skupaj z njegovo duhovno razsežnostjo. Duhovna identiteta, razumevanje vere v ožjem pomenu besede v skladu s Fowlerjevo teorijo stopenjskega verskega razvoja, je neposreden predmet drugega dela naše naloge. V petnajstem poglavju je izpostavljen krščanski in sekularni pogled na vero. V šestnajstem poglavju gre za analizo različnih stopenjskih teorij o verskem razvoju, kar nas uvede v sedemnajsto poglavje, omejeno na Fowlerjev koncept univerzalne vere. Osemnajsto poglavje prinaša notranjo in zunanjo strukturo vere po J. W. Fowlerju, devetnajsto pa njegovo teorijo o stopnjah razvoja. Dvajseto poglavje je kritična ocena Fowlerjevega prispevka k razumevanju verskega razvoja, medtem ko enaindvajseto osvetli njegovo teorijo s krščanske perspektive. Dvaindvajseto poglavje poveže znamenja življenjske moči ljubezni in vseh šest človekovih identitet osebnega jaza z njegovo versko dinamiko.